

Fjarskiftiseftirlitið
Skálatrøð 20
Postrúm 73
FO-110 Tórshavn

Tórshavn, 7. oktober 2019
J.nr. 11484

Viðv. j. nr. 19-00272 - Marknaðaravgerð frá Fjarskiftiseftirlitinum um smásølumarknað

Eg vísi til uppskot til avgerð frá Fjarskiftiseftirlitinum (FSE) frá 19. august 2019 í sambandi við marknaðaravgerð fyri smásølumarknað fyri farbreiðband, buntað við talu og SMS. Eg skal við hesum gera fyribils viðmerkingar til uppskotið til marknaðaravgerð.

Avgerðin skal takast sambært § 8, stk. 1 í løgtingslóg nr. 72 frá 22. mai 2015 um fjarskifti. Lógin er FSE kunnugt grundað á tingmál nr. 106 frá 2014, har viðmerkingar eru til lógaruppskotið, herundir § 8, stk. 1.

Viðmerkingar til § 8 í tí, sum seinni bleiv til lóg um fjarskifti, eru skrivaðar á s. 55 til 60 í lógaruppskotinum. Eg hefti við hesar síðurnar úr tingmáli 106 frá 2014. Undir yvirskriftini til viðmerkingarnar til § 8, sum er á s. 55 í uppskotinum, sæst at ásetingarnar í § 8 um ráðandi marknaðarstøðu eru grundaðar á direktiv frá ES.

Ein spurningur at taka støðu til er um grundarlag er fyri at tilnevna ein RMS-veitarar á tí marknaði, sum FSE viðgerð í málinum. Í hesum sambandi er eisini relevant at taka støðu til uppgerðina av relevanta marknaðinum.

Sum tað er skrivað á s. 56 í lógaruppskotinum, kunnu RMS-skyldur einans áleggjast veitarum av fjarskiftiskervum og –tænastum, ið hava ráðandi marknaðarstøðu. Á s. 57 er víðari skrivað, at "ES reguleraði upprunaliga 18 deilmarknaðir av fjarskiftismarknaðinum, men hevur minkað talið av reguleraðum marknaðum niður í 7, tí mett verður, at virkin kapping nú er á hinum 11 marknaðunum." Hetta stuðlar eisini undir, at tað bert er, tá virkin kapping ikki er at á einum ávísam marknaði, at tað ber til at regulera við RMS-regulering.

Eisini verður skrivað, at "endamálið við at býta marknaðirnar sundur í viðkomandi marknaðir er, at man harvið kann avmarka reguleringina til marknaðir, har kappingin ikki virkar, og har ES ikki metir, at marknaðurin sjálvur er førur fyri at skapa kapping upp á longri sikt uttan "ex ante" regulering."

Um tilnefning av viðkomandi marknaðum verður tikið samanum á s. 57:

Tá ið marknaðir vera tilnevndir, verður dentur vanligu lagdur á, at talan kumulativt skal vera um:

- Varandi forðingar fyri atgongd á marknaðinum. Hesar forðingar kunnu vera strukturel- lar, løgfrøðiligar ella skipanarligar.
- Eina marknaðarstøðu, har líkindi ikki eru fyri veruligari kapping innanfyri eitt nærri ásett tíðarskeið. Í hesum sambandi skal orsøkin til atgongdarforðingina kannast.
- Vantandi móguleikar at nýta kappingarrættin til at forða einari skeiklaðari marknaðar- støðu.

Tað er ikki staðfest, at hesar treytir fyri at tilnevna ein RMS-veitara eru loknar í fyriliggjandi máli. Ivamál eru eisini í mun til ta uppperð av relevantu marknaðinum, sum FSE hevur gjørt og ætlar at grunda sína avgerð á.

Verður fyrst hugt at relevantu marknaðinum, er tað sum FSE skrivur í partinum um viðkomandi marknaðin á s. 2, soleiðis at "Ein og hvør kanning av kappingartrupulleikum byrjar við at skilmarka tann viðkomandi marknaðin. Til tess er neyðugt at skilmarka geografiska marknaðin og lýsa tær tænarastur, sum potentielt kunnu setast í staðin fyri hvørja aðra (substituera hvørja aðra) og sum harvið hoyra til sama marknað."

Geografiski marknaðurin er av FSE skilmarkaður at vera Føroyar og hetta sýnist rætt. Tað er helst eingin kapping frá útlenskum veitarum á føroyska marknaðinum fyri veiting av farbreiðbandi.

Um *produktmarknaðin* skal fyri tað fyrsta viðmerkjast, at tilboðið, ið varð latið á flaggdegnum 2018, var eitt tíðaravmarkað tilboð, ið varð latið til ver-fartelefonhald. Galdandi fyri øll hesi haldini, sum fingur lut í tilboðnum, var at tala og SMS vóru íroknað í haldunum. Data var ikki íroknað í øllum haldunum, ið fingur lut í tilboðnum. Farbreiðbandshald fingur ikki lut í tilboðnum.

Tað er ikki rætt av FSE at lýsa viðkomandi marknaðin sum farbreiðband, buntað við talu og SMS. FT Samskipti er av tí fatan, at einasti hugsandi, viðkomandi marknaðurin, sum kann vera relevantur at umrøða í sambandi við hetta málið er fartelefonhald, buntað við sms og data ella fartelefonhald, buntað við talu, sms og data.

Viðvíkjandi relevantu produktmarknaðinum verður á s. 4 skrivað, at tað er ikki substitiún millum vinnukundahald og privatkundahald. Tí verða vinnukundahald ikki sæð sum partur av relevantu marknaðinum. Skrivað verður, at "Av tí at ein privatkundi vanligu ikki kann tekna eitt vinnukundahald, so metir FSE ikki, at tað er substitiún millum privatkunda- og vinnukundahald. Vinnukundahald hoyra tí ikki til viðkomandi marknaðin, og verða ikki viðgjørd neyvari."

Her er ein spurningur um ikki vinnuhald í rættliga stóran mun kunnu ávirka marknaðin fyri privathald. At ein privatkundi ikki sjálvur kann tekna eitt vinnuhald merkir ikki, at sami privatkundi ikki kann hava og brúka eitt vinnuhald, sum tá kann ávirka atferðina hjá sama kunda sum privatkundi.

Ein persónur, sum hefur eitt hald sum privatkundi, kann antin sjálvur hava teknað eitt vinnuhald umvegis sítt arbeiðspláss, til dømis um viðkomandi eigur egna fyrirtøku ella er í einum starvi, sum gevur móguleika fyri at taka avgerð um at tekna hald. Viðkomandi kann eisini hava fingið eina telefon við haldi sum partur av setanartreytum sínum.

Summi av teimum, sum hava privatkundahald, hava tískil eisini vinnuhald umvegis sítt arbeiðspláss og kunnu tá brúka sítt vinnuhald til privata nýtslu – og gera tað ivaleyst eisini. Verður dátanýtslan fyri privathaldið uppi, kunnu hesir kundar so brúka sítt vinnuhald í staðin.

Tað kann eisini hugsast, at tey, sum hava eitt vinnuhald umvegis sítt arbeiðspláss og hava eitt privathald, brúka tey hvørt um annað. Hevur ein persónur eitt hald frá arbeiðsplássinum og eitt privathald og hevur eina telefon til hvørt haldið, so vil viðkomandi sera sannlíkt eisini brúka atgongdina til breiðband yvir arbeiðstelefonina uttan neyðturviliga at skilja ímillum, um talan er um nýtslu í sambandi við arbeiðið ella privatnýtslu.

Tí eigur FSE at hyggja nærri at um, hvussu og í hvønn mun vinnuhald ávirka og substituera privatkundahaldini og móguliga umvent. Hetta er avgerandi fyri á rættan hátt at definera relevanta produktmarknaðin fyri hald fyri farbreiðband.

Uttan eina slíka greining sýnast týðandi manglar at vera við definitiónini av relevanta produktmarknaðinum. FSE kunnugt vil ein skeiv ella ófullfíggað greining av relevanta produktmarknaðinum viðføra, at sjálvt grundarlagið undir avgerðini fellur burtur. Um viðkomandi marknaðurin ikki er defineraður á rættan hátt, er heldur ikki ein marknaður at tilevna ein RMS-veitara á.

Tí heiti eg á FSE um at gera nærri kanningar av hesum partinum av definitiónini av produktmarknaðinum, áðrenn FSE tekur endaliga marknaðaravgerð í hesum málinum.

Á s. 6 niðast og miðskeiðis á s. 7 skrivar FSE millum annað um, at tað hevur týdning fyri góðskuna á einum farbreiðbandi, "hvussu nógvir aðrir brúkarar eru á somu basisstøð, lendisviðurskiftini, veðrið osfr.". FT Samskipti noterar sær og er samt við FSE í, at tað hevur stóran týdning fyri góðskuna á sambandinum umvegis farbreiðaband, hvussu nógvir aðrir brúkarar eru á somu støð.

Sum omanfyri nevnt er ein orsök til at býta marknaðirnar í viðkomandi marknaðir, at tað harvið ber til at avmarka reguleringina til marknaðir, har kappingin ikki virkar. Um sæð verður burtur frá omanfyri nevndu manglum við definitónini av produktmarknaðinum, er einki í hesum málinum, sum bendir á, at talan er um ein marknað, har kappingin ikki virkar. Tvørturímóti sýnist kappingin út frá upplýsingunum hjá FSE at vera sera virkin, tá ræður um farbreiðband.

Báðir veitarar á marknaðinum hava fleiri ymisk tilboð á hesum marknaðinum og kappingin sýnist hörð. Tá tað ikki eru ábendingar um manglandi kapping, sýnist heldur ikki vera grundarlag fyri at reglura umvegis tilnevning av RMS-veitara.

Á s. 58 í viðmerkingunum til lógaruppskotið er skrivað, at "tað kunnu vera fleiri orsøkir til, at Fjarskiptiseftirlitið ikki ásetir ein marknað at vera viðkomandi eftir § 8 stk. 1. Mest upplagta dømi

er, at Fjarskiftiseftirlitið, eftir at hava kannað viðurskiftini á hesum marknaði metir, at kappingin virkar sum hon skal, og at útlit eru fyri framhaldandi kapping.”

Í fyriliggjandi máli er ikki nakað, sum bendir á manglandi kapping innan veiting av farbreiðbandi. Báðir veitararnir kappast um at veita viðskiftafólki tilboð. Sjálvt tilboðið, sum kom flaggdagin 2018, er sambært kæruni frá Hey sett fram av FT Samskifti stutt eftir, at Hey gav sínum viðskiftafólki tilboð um Datarull.

Út frá hesum sýnist greitt at vera talan um ein marknað, at veitararnir kappast við at seta fram tilboð og móttilboð, t.e. ein marknaður í kapping. Einki bendir tí á, at talan er um varandi forðingar fyri atgongd á marknaðinum, sum hevur ein tørv við sær at seta í verk RMS-regulering.

Eiheldur er talan eina marknaðarstöðu, har líkndini ikki eru fyri veruligari kapping innanfyri eitt nærri ásett tíðarskeið. Tvørturímóti er sum omanfyri nevnt talan um ein marknað, sum er merktur av tilboðum og móttilboðum. Marknaðurin sýnist tí at vera merktur av lívligari kapping.

FSE sýnist heldur ikki at hava gjørt greiingar av møguleikumum fyri at nýta kappingarættin til at forða einari skeiklaðari marknaðarstöðu. Ein orsøk til hetta kann vera, at marknaðarstöðan ikki er skeiklað, men tvørturímóti er merkt av kapping millum aktørarnar, sum kappast um at veita farbreiðband.

Samantikið verður tí heitt á FSE um at taka uppskotið til marknaðaravgerð til nýggja viðgerð. Her verður FSE í fyrsta umfari biðið um umhugsa í hvønn mun tað er relevant og neyðugt at regulera við RMS-regulering. Harumframt verður FSE serliga biðið um at gera nærri kanningar av relevantu produktmarknaðinum, millum annað út frá viðmerkingunum omanfyri.

Eg taki fyrivarni fyri at koma við fleiri viðmerkingum til málið, tá FSE hevur viðgjørt málið við stóði í viðmerkingunum í hesum skrivi ella í sambandi við eina kæru til Vinnukærunevndina av einari marknaðaravgerð við sama innihaldi sum uppskotið til marknaðaravgerð.

Tørvur FSE aðrar upplýsingar ella viðmerkingar til málið frá FT Samskifti, frætti eg fegin.

Vinarligast

Jógvan Eliás Winther Poulsen, adv.
jewp@sokn.fo

viðvíkjandi, tá ein av veitarunum er álagdur eina skyldu um at játta rímiligar umbønir um kervisatgongd ella sambinding.

Umbønin kann bæði latast av tí veitaranum, ið vil hava atgongd til kervi ella sambinding, og av tí veitaranum, ið er álagdur skyldu um kervisatgongd ella sambinding.

Tað er ein fortreyt fyri at nýta ásetingina, at minst ein av veitarunum er álagdur eina skyldu um at játta rímiligari umbøn um kervisatgongd ella sambinding.

Ásetingin kann nýtast til at handfara ósemjur, har veitarin generelt kann sigast at hava hildið sínar skyldur, men har umbønin eftir einari ítøkiligari meting, allíkavæl verður mett at vera ein rímilig ella órímilig umbøn um at gera ella broyta eina avtalu um kervisatgongd ella sambinding.

Útgangsstøðið fyri metingina hjá Fjarskiftiseftirlitinum av, um talan er um eina rímiliga umbøn, er meginreglan um, at trætur helst skulu loysast av pørtunum á marknaðinum. Tí vil útgangsstøðið vera ein meting av, hví tann veitarin, ið hevur sent inn umbønina, ikki sigur upp galdandi avtalu og byrjar nýggjar samráðingar, ella tekur við standard treytum.

Sum liður í eini avgerð um, hvørt talan er um eina rímiliga umbøn, kann Fjarskiftiseftirlitið áseta ítøkiligar treytir og prísir fyri kervisatgongdina ella sambindingina. Hesar skulu ásetast partvís við atliti til møguleikarnar hjá tí, ið hevur rættindi at kappast á viðkomandi marknaðinum, og partvís, við atliti til møguleikarnar hjá tí, ið hevur skylduna at veita kervisatgongd og sambinding til umrøddu treytirnar. Treytirnar og prísirnir skulu lutfalsliga og rættvíst samsvara við skylduna ella skyldurnar, ið veitarin er álagdur.

Til § 8 – Ráðandi marknaðarstøða (RMS)

[Svarar til: 2002/21/ES (rammedirektivet) Art. 14-16 og 2002/19/ES (adgangsdirektivet) Art. 13 b; DK: §§ 37-40 (kap. 13)]

Yvirskipað til greinina

Uppskotini um ráðandi marknaðarstøðu (RMS) og RMS-regulering eru ein nýskapan í føroyskari fjarskiftislóggávu. Styttingin “RMS” stendur fyri “ráðandi marknaðarstøða” og skal skiljast í sama týðningi sum enska “significant market power” og danska “stærk markedsposition”.

Viðvíkjandi orðavalinum ráðandi marknaðarstøða er at siga, at sambært 4 pkt. í innleiðingini til ES-leiðreglurnar um marknaðarkanningar og staðfesting av ráðandi marknaðarstøðu eftir rammudirektivinum (2002/21/ES, sum seinni er broytt við 2009/140/EF), verður staðfest, at teir 18 viðkomandi marknaðirnir (í dag er talan um 7 viðkomandi marknaðir), ið verða nevndir í direktivinum, eru lýstir samsvarandi meginreglunum í evropeiskum kappingarrætti. Orðingin er tann sama, sum nýtt verður í føroysku kappingarlógini. Orskað av hesum, og av, at mett verður, at orðingin “ráðandi marknaðarstøða”, lýsir støðuna betur enn m.a. orðingin “sterk marknaðarstøða”, verður valt at nýta orðingina ”ráðandi marknaðarstøða” í hesum lógaruppskotinum.

Í dansku fjarskiftislógini verður hinvegin “stærk markedsposition” (SMP) nýtt, ímeðan danska kappingarlógin nýtir “... dominerende stilling”. Hetta viðførir, at styttingin í Danmark er “SMP”, eins og í enskari ES-fjarskiftislóggávu.

Stutt kann sigast um RMS-regulering, at talan er um eina asymmetriska regulering, ið kann áleggjast fyrítøkum við ráðandi marknaðarstöðu, til tess at fyribygja framatrættaðum kappingarforðingum.

Ein fyrítøka hefur vanligu ráðandi marknaðarstöðu, um hon hefur eina búskaparliga valdsstöðu, ið hefur við sær, at hon kann tilláta sær eina somikið sjálvstöðuga atferð í mun til kappingarneytarnar, kundarnar og endabrukarnar, at hon kann forða kappingini á einum viðkomandi marknaði. Við “marknaði” verður hugsað um tann relevantu deilmarknaðin.

Ráðandi marknaðarstöða kann m.a. gera, at ein fyrítøka kann avmarkað útboðið og taka hægri prísir, enn um talan var um eina fyrítøku í kapping, uttan at kappingarneytar ella nýggir aktørar kunnu treingja inn á marknaðin.

Londini kring okkum, t.d. Ísland og Danmark, settu í verk RMS-regulering longu í 2002, sama ár sum direktivið var sett í verk.

Lógaruppskotið í mun til verandi lóggávu

Verandi lóggáva, lógtingslóg nr. 79 frá 23. maí 1997 um fjarskifti við seinni broytingum, er ein sonevnd “*Open Network Provision*” (ONP) regulering, hvørs høvuðsmál var at lata fjarskiftismarknaðin upp fyri nýggjum veitarum, og at tryggja, at hesir høvdu ótálmaða atgongd til sambinding við verandi fjarskiftiskervi til prísir, ið eru grundaðir á veruligar kostnaðir, íroknað ein rímiligan vinning.

Landsstýrismaðurin hefur rættiliga víðar heimildir at áleggja veitarum av fjarskiftiskervum og -tænastum skyldur eftir galdandi fjarskiftislóg, tó bert tá koncessiónin verður veitt, sbrt. § 8, stk. 3 í verandi fjarskiftislóg. Landsstýrismaðurin kann sambært koncessiónstreytunum ikki gera broytingar í koncessiónunum, uttan so at lógir ella altjóða krøv gera hetta neyðugt. Hinvegin eru koncessiónirnar tíðaravmarkaðar, so landsstýrismaðurin kann gera broytingar, tá ein koncessión gongur út og verður endurnýggjað. Men hetta er ikki ein mannagongd, sum leggur upp til, at tað kann grípast inn, um myndugleikin sær, at kappingin ikki virkar á einum marknaði.

Krøvini til veitarar í verandi koncessiónum eru “*ex post*” krøv; tey eru afturlitandi og Fjarskiftiseftirlitið kann inndragast, tá partarnir ikki sjálvir eru førir fyri at finna eina semju, og treytað av, at annar parturin velur at biðja Fjarskiftiseftirlitið royna seming og í seinasta enda taka avgerð. eru viðurskiftini soleiðis, at “*minni menti*” parturin óttast verri treytir á øðrum økjum, frá “sterkara partinum”, um hann ger av at inndraga Fjarskiftiseftirlitið, so kann henda, at hann letur vera við at inndraga Fjarskiftiseftirlitið.

Við hesum uppskotinum verður hetta broytt soleiðis, at Fjarskiftiseftirlitið av sínum eintingum kann áleggja skyldur, um Fjarskiftiseftirlitið staðfestir, at kappingin ikki virkar. Fjarskiftiseftirlitið kann soleiðis fara inn “*ex ante*”, tvs. áðrenn, til tess at fyribygja framatrættaðum kappingarforðingum. Hetta er øðrvísi enn eftir reglunum í kappingarlógini, sum eisini virka “*ex post*” (Jakobsen, et al., 2014, pp. 22-23). Tískil eru nýggju reglurnar munandi meira máttmiklar, til tess at skapa og varðveita kapping.

Ein munur í mun til verandi lóggávu er eisini, at sambært hesum uppskotinum kunnu RMS-skyldur einans áleggjast veitarum av fjarskiftiskervum og -tænastum ið hava ráðandi marknaðarstöðu. Tað merkir, at veitarar, ið hava minni enn 50% av einum viðkomandi marknaði, verða sum útgangsstøði ikki tilnevndir RMS-veitarar. Tó kunnu veitarar, ið hava minni enn 50% av einum viðkomandi marknaði, við heimild í stk. 4, tilnevast RMS-veitarar, um serlig viðurskifti gera seg galdandi. Eisini kunnu veitarar, ið eru tilnevndir RMS-veitarar á einum

marknaði, tilnevnast RMS-veitarar á einum øðrum atknýttum (*beslægtet*) marknaði, um hesir marknaðirnir eru soleiðis samanbundnir, at ein styrki á tí eina marknaðinum kann brúkast á hinum, sbrt. § 8, stk. 3.

Til stk. 1 – Ráðandi marknaðarstøða:

ES reglurnar á økinum

ES regluraði upprunaliga 18 deilmarknaðir av fjarskiftismarknaðinum, men hevur minkað talið av regluraðum marknaðum niður í 7, tí mett verður, at virkin kapping nú er á hinum 11 marknaðunum. Hesir marknaðir fevndu um ymiskar veitingar innan smásølu, t.v.s. beinleiðis til endabrukarar og veitingar í heilsølu til aðrar veitarar.

Hesir marknaðir vóru av ES upprunaliga mettir at vera viðkomandi marknaðir:

- 1) Smásølumarknaðurin fyri fastnetshald til privatkundar.
- 2) Smásølumarknaðurin fyri fastnetshald til virkiskundar.
- 3) Smásølumarknaðurin fyri innanlandsferðslu til privatkundar.
- 4) Smásølumarknaðurin fyri uttanlandsferðslu til privatkundar.
- 5) Smásølumarknaðurin fyri innanlandsferðslu til virkiskundar.
- 6) Smásølumarknaðurin fyri uttanlandsferðslu til virkiskundar.
- 7) Smásølumarknaðurin fyri minstumongd av leigulinjum (føst íbinding).
- 8) Heilsølumarknaðurin fyri fastnet access.
- 9) Heilsølumarknaðurin fyri fastnet terminering.
- 10) Heilsølumarknaðurin fyri fastnet flutningstænastur.
- 11) Heilsølumarknaðurin fyri óbuntaða atgongd til fysiskt undirstøðukervi.
- 12) Heilsølumarknaðurin fyri breiðband access.
- 13) Heilsølumarknaðurin fyri terminerandi partin av leigulinjum (føst íbinding).
- 14) Heilsølumarknaðurin fyri megin leigulinjur (føst íbinding).
- 15) Heilsølumarknaðurin fyri mobil access.
- 16) Heilsølumarknaðurin fyri mobil terminering.
- 17) Heilsølumarknaðurin fyri altjóða roamingtænastur.
- 18) Heilsølumarknaðurin fyri radio- og sjónvarpsflutningstænastur.

Endamálið við at býta marknaðirnar sundur í viðkomandi marknaðir er, at man harvið kann avmarka reguleringina til marknaðir, har kappingin ikki virkar, og har ES ikki metir, at marknaðurin sjálvur er førur fyri at skapa kapping upp á longri sikt uttan “*ex ante*” regulering.

Teir viðkomandi marknaðirnir, nevndir í hesi ásetingini, eru tilnevndir eftir kappingarrættarlíggum meginreglum. Meginreglurnar eru m.a. at síggja í “*ex ante*” tilmælunum frá 2003 (2003/21/EC, 2003) og 2007 (2007/879/EC, 2007), ið snúgva seg um tilnevning av viðkomandi produkt- og tænastumarknaðum á fjarskiftisøkinum. Tá ið marknaðir vera tilnevndir, verður dentur vanliga lagdur á, at talan kumulativt skal vera um:

- Varandi forðingar fyri atgongd á marknaðinum. Hesar forðingar kunnu vera strukturellar, lögfrøðiligar ella skipanarligar.
- Eina marknaðarstøðu, har líkindi ikki eru fyri veruligari kapping innanfyri eitt nærri ásett tíðarskeið. Í hesum sambandi skal orsøkin til atgongdarforðingina kannast.
- Vantandi móguleikar at nýta kappingarrættin til at forða einari skeiklaðari marknaðarstøðu.

Innan hvønn av hesum marknaðum skal støða takast til, hvørt veitarar hava ráðandi marknaðarstøðu, og hvørjir veitarar í so fall skulu tilnevnast RMS-veitarar, og tískil skulu áleggjast skyldur.

Tað er eftir fjarskiftis- og kappingarrætti í ES ikki neyðugt, at ein fyrítøka hevur monopol, fyri at hon uppfyllir kravið um ráðandi marknaðarstøðu. Heldur ikki er tað neyðugt, fyri at fyrítøkan kann sigast at hava ráðandi marknaðarstøðu, at fyrítøkan útilokar eina og hvørja kapping. Tað er nokk, at fyrítøkan hevur so mikið stóra ávirkan á kappingartreytirnar, at hon kann fastseta sína marknaðarstrategi uttan at taka atlit til kappingina, og uttan at skaða seg sjálva við hesi atferð (Levinsen, et al., 2009, p. 691). Tað ber sostatt til í londunum kring okkum at vera tilnevndur veitari við ráðandi marknaðarstøðu, hóast veitarin t.d. hevur 25% av marknaðinum. Hetta ber til, um talan er um fleiri veitarar, og har t.d. 2 ella 3 veitarar í felag kunnu sigast at hava eina ráðandi støðu á marknaðinum.

Í flestu londunum kring okkum verða RMS-veitarar tilnevndir eftir nágreiniligum marknaðarkanningum av hesum frammanundan úrvaldu viðkomandi marknaðum.

ES hevur reglur fyri, hvussu slíkar kanningar fara fram: marknaðurin verður skilmarkaður, kanning verður gjørd um tað, t.d. eru fløskuhálsar ella onnur viðurskifti, ið tálma kappingina, og sum metast at vera varandi. Talan er um regluligar og djúptøknar kanningar, ið eru umsitingarlíga tungar fyri bæði eftirlitsmyndugleikan og veitararnar, sum eru undir eftirliti.

Slíkar kanningar skulu eisini avdúka, hvør ella hvørjir veitarar hava ráðandi marknaðarstøðu. Tá hetta er staðfest, verða RMS-veitarar tilnevndir, og fáa álagt skyldur eftir reglum, sum í § 10 í hesum lógaruppskotinum.

Ráðandi marknaðarstøðu eftir hesum lógaruppskotinum

Sambært hesum lógaruppskotinum, § 8 stk. 1, ásetur Fjarskiftiseftirlitið hvørjir marknaðir eru viðkomandi at regulera eftir kappingarreglunum fyri fjarskiftisøkið (RMS reglunum).

Í útgangsstøðinum er hugsandi, at eftirlitið velur at áseta allar ella teir flestu av teimum 18 deilmarknaðunum, sum ES upprunaliga eyðmerkti, sum viðkomandi, tí Føroyar hava ikki havt eina “*ex ante*” regulering av ráðandi marknaðarstøðu fyrr. At ES hevur minkað talið av viðkomandi marknaðum niður í 7 marknaðir stendst av, at ES metir, at kappingin nú er vordin virkin á hinum 11 marknaðunum, soleiðis at vanligu kappingarreglurnar í kappingarlógini kunnu taka yvir á teimum marknaðunum.

Deilmarknaðir, ið Fjarskiftiseftirlitið ikki hevur ásett at vera viðkomandi, koma undir vanligu kappingarlógina, í tann mun at økið ikki aðramáta er regulera eftir fjarskiftislógini.

Tað kunnu vera fleiri orsøkir til, at Fjarskiftiseftirlitið ikki ásetir ein marknað at vera viðkomandi eftir § 8 stk. 1. Mest upplagta dømi er, at Fjarskiftiseftirlitið, eftir at hava kannað viðurskiftini á hesum marknaði metir, at kappingin virkar sum hon skal, og at útlit eru fyri framhaldandi kapping. Men onnur viðurskifti kunnu eisini gera seg galdandi, har Fjarskiftiseftirlitið ikki sær nakran dug í at áleggja skyldur eftir § 10 ella § 17, stk. 2. Eitt nú, har Fjarskiftiseftirlitið metir, at viðkomandi marknaður verður meira hóskandi reguleraður gjøgnum kappingarlógina, sum jú er galdandi í tann mun, at økið ikki er regulerað eftir fjarskiftislógini, herundir í tann mun, at heimildir í fjarskiftislógini ikki verða nýttar.

Á teimum viðkomandi marknaðunum skal Fjarskiftiseftirlitið taka støðu til, hvørt kappingin virkar ella ikki á tí einstaka marknaðinum.

Mett verður ikki, at tað er neyðugt ella hóskandi at seta í verk eitt so stórt og umsitingarlíga tungt regluverk í Føroyum sum í ES, til tess at staðfesta, hvørjir marknaðir hava kapping og ikki.

Føroyski marknaðurin er sera lítil og yvirskoðiligur og ES-reglurnar um marknaðarkanningar, sí t.d. donsku fjarskiftislógina §§ 37 – 39, eru tí ikki tiknar við í fyriliggjandi uppskot.

Í staðin leggur hetta lógaruppskotið upp til at lata upp til Fjarskiftiseftirlitið at velja, hvør amboðskassi hóskar best í hvørjum einstøkum føri, til tess at staðfesta, hvørt kappingin virkar ella ikki á tí einstaka marknaðinum. Tað áliggur so Fjarskiftiseftirlitinum at hava fingurin á pulsnum og gera kanningar, í tann mun og á tann hátt sum eftirlitið metir er hóskandi. Tað avgerandi er, at Fjarskiftiseftirlitið staðfestir, hvørt tað eru kappingartrupulleikar á einstøku marknaðunum. Hetta kann vera frá eini kanning, ið Fjarskiftiseftirlitið hevur sett í verk, men tað kann eisini vera út frá fráboðanum frá veitarum, ella við at tosa við veitarar, har Fjarskiftiseftirlitið so fer inn og kannar málið.

Við atliti til talið av føroyskum veitarum í løtuni, og samansetingina av føroyska marknaðinum annars, verður skotið upp, at veitarar, sum hava ein marknaðarpart, ið er 50% ella meira av einum ella fleiri av teimum av Fjarskiftiseftirlitinum ásettu viðkomandi marknaðunum, verða tilnevndir RMS-veitarar á teimum respektivu marknaðunum. Mett verður heldur ikki, at nøkur orsök er til at skula gera umsitingarliga krevjandi marknaðarkanningar av føroyska marknaðinum, til tess at staðfesta, hvørjar veitarar talan er ella kann vera um.

Talan er um stóra miðsavnan á føroysku fjarskiftismarknaðunum. Á fleiri marknaðum er marknaðarparturin somikið stórur, at talan í grundini er um eina monopolstøðu. Á øðrum marknaðum hevur kappingin broytt marknaðarstrukturin frá at vera monopol til duopol. Tað er ongin føroyskur fjarskiftismarknaður, sum hevur annan bygnað enn hesar. Mett verður, at tað er møguligt og forsvarligt at velja veitarar við ráðandi marknaðarstøðu, uttan at gera marknaðarkanning frammanundan, tí úrslitið er eyðsýnt uttan kanning.

Harvið er eisini heimild at áleggja viðkomandi RMS-veitara skyldur eftir § 10 ella § 17, stk. 2. Slík skylda forðar ikki fyri, at veitarin eisini kann fáa álagt skyldur eftir § 7, stk. 2.

Til stk. 2 – Søla millum loyvishavarar:

Í hesum stykkinum er ásett, at søla millum loyvishavarar, t.v.s. vinnuligar veitarar, ið báðir hava loyvi sambært § 4, er fevnd av heilsøluhugtakinum. Hetta merkir, at ein RMS-veitari ikki kann gera mun á prísunum sum hann tekur, alt eftir um handlað verður við víðarisølu fyri eygað, ella handlað verður til nýtslu hjá hesum seinna veitaranum, tá hann handlar við ein annan vinnuligan veitara, ið eisini hevur loyvi.

Ásetingin merkir til dømis, at tá ein veitari leigar fastar linjur frá RMS veitara, so er prísurin hin sami, uttan mun til, um leigað verður við víðari útleigu fyri eygað, ella fasta linjan t.d. skal nýttast sum partur av kervinum hjá hesum seinna veitaranum.

Til stk. 3 – Tilnevning á atknýttum marknaðum:

Reglan um tilnevning av RSM status á atknýttum marknaðum er ætlað til tey føri, har ein veitari hevur eina ráðandi marknaðarstøðu á einum marknaði, og samstundis eina støðu á einum atknýttum ella skyldum marknaði, har ráðandi marknaðarstøðan á fyrra marknaðinum kann brúkast til at handla óheft av kundunum á hinum marknaðinum. Hetta kann til dømis vera, tá kundarnir á fyrra og seinna marknaðinum eru teir somu, og kundarnir ikki hava so nógv annað í at velja, enn at keypa á seinna marknaðinum, til tess at fáa rímiligar treytir á tí fyrra. Ella kundarnir óttast, at keypa teir ikki á atknýtta marknaðinum, kann tað gera, at teir fáa verri treytir

á fyrra marknaðinum. Í t.d. hesum fòrum kann stòðan síggjast undir einum, sum ein ráðandi marknaðarstòða á báðum marknaðum.

Til tess at mótvirka eini slíkari ráðandi marknaðarstòðu á tí atknýtta marknaðinum, kann veitarin tilnevast status sum RMS-veitari á hesum atknýtta marknaðinum eisini, hóast hann hevur minni enn 50% av marknaðinum.

Tann atknýtti marknaðurin skal vera ein fjarskiftismarknaður. Endamálið er ikki, at ásetingin skal kunna brúkast í samband við marknaðarstyrki, ið verður førd frá einum fjarskiftismarknaði til ein ikki-fjarskiftismarknað. Í tílíkum fòrum verður misnýtsla stýrd eftir kappingarlógini ella við t.d. at áleggja veitaranum serstaka skyldu við heimild í § 10 stk. 2.

Til stk. 4 – RMS veitari, hóast niðanfyri 50 prosent:

Havandi í huga, at veitari sum útgangspunkt verður tilnevndur RMS-veitari eftir stk. 1, so er ásett, at gera serlig viðurskifti seg galdandi, kann Fjarskiftiseftirlitið tilnevna ein veitara, hóast hann hevur niðanfyri 50 prosent av viðkomandi marknaði. Tvs. eisini í fòrdum, sum ikki eru fevnd av stk. 3.

Slík viðurskifti kunnu til dømis vera, at Fjarskiftiseftirlitið, eftir at hava kannað viðurskiftini á einum marknaði, metir, at kappingin ikki virkar sum hon skal, og at útlit ikki eru fyri framhaldandi virknari kapping. Talan kann t.d. vera um, at ein ella fleiri veitarar við undir 50% av marknaðinum hvør, kortini hava eina búskaparlíga valdsstòðu.

Til stk. 5 – Kunngerðing

Fjarskiftiseftirlitið kunnger, hvørjir veitarar eru RMS-veitarar. Hetta kann t.d. fara fram á heimasíðu eftirlitsins.

Til § 9 – Møguligar tøkniligar og rakstrarligar treytir

[Svarar til: 2002/21/ES (rammedirektivet) Art. 8, stk. 4 og 2002/19/ES (adgangsdirektivet) art. 12, stk. 3; DK: § 36]

Greinin svarar til art. 12, stk. 3 í direktivinum um atgongd.

Ásetingin gevur Fjarskiftiseftirlitinum heimild til at áleggja RMS-veitarum, ið eru álagdir at bjóða kervisatgongd, at lúka tøkniligar og rakstrarligar treytir. Ásetingin gevur harumframt Fjarskiftiseftirlitinum heimild til at áleggja veitarum av almennum fjarskiftiskervum ella -tænastum, sum hava atgongd til hetta kervið, orsakað av eini skyldu um kervisatgongd, at lúka tøkniligar og rakstrarligar treytir. Endamálið við ásetingini er m.a. at tryggja samband millum endabrukaranar í teimum ymsu kervunum.

Til § 10 – Møguligar skyldur at áleggja RMS-veitarum

[Svarar til: m.a. til 2002/21/ES (rammedirektivet) art. 16, stk. 3 og 4 og 2002/19/ES (adgangsdirektivet) art. 8-13a; DK § 41 og § 37 stk. 3]

Endamálið við ásetingini er at geva Fjarskiftiseftirlitinum móguleika fyri, umvegis ítøkiligar avgerðir, at áleggja veitarum við ráðandi marknaðarstòðu skyldur, fyri at fremja kappingina á fjarskiftisøkinum.